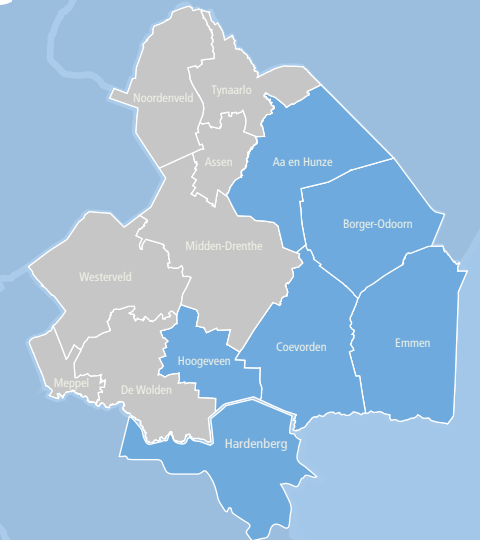

Op weg naar een sterke regio Zuid- en Oost-Drenthe

Voorstel Regio Deal

WERKEN

- Deregulering om praktijkgestuurd technisch onderwijs mogelijk te maken
- Techniekcampus met HBO, bedrijfsvakscholen en skillslabs / shared facilities
- Snellere verbindingen met buur regio's
- Uitbreiding van de succesvolle bedrijvenregeling Dutch TechZone (die resulteerde in een investeringsimpuls van € 60 miljoen en 405 nieuwe arbeidsplaatsen)
- Investeren in toeristisch recreatieve ontwikkellocaties. Uitbreiding van toeristische infrastructuur (wandel- en fietspaden)

Energietransitie, fysieke en digitale bereikbaarheid en een inclusieve samenleving

WELZIJN

- Stimuleren en ondersteunen regionale zorgopleidingen
- Dorpshubs om (zorg-)voorzieningen bereikbaar te houden
- Regelvrije experimenteerruimte, bijvoorbeeld voor nieuwe zorgarrangementen

WONEN

- Transformatiefonds: preventieve aankoop afgeschreven woningen
- Experimenteerruimte 'De woningcorporatie als energieleverancier' (deregulering)
- Experimenteerruimte levensloopbestendig bouwen woningcorporaties in anticipeerregio Oost-Drenthe (deregulering)
- Experimenteerruimte deelname Transformatiefonds woningcorporaties in anticipeerregio Oost-Drenthe (deregulering)

Dit aanbod voor een Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe is door onderstaande partijen samengesteld op basis van lopende programma's en in overleg met diverse maatschappelijke partners, waaronder woningcorporaties, zorginstellingen, kennis- en onderwijsinstellingen, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de bevolking.

Zuid- en Oost-Drenthe

Grensregio Zuid- en Oost-Drenthe, neemt een eigen, zelfvoorzienende positie in tussen Zwolle, Twente en Groningen en is uniek gelegen langs de Europese corridor E233. De regio ademt industrie in een groen landschap. In de zuidelijke steden is sprake van een grote concentratie van werkgelegenheid binnen de topsectoren High Tech Systemen en Materialen (HTSM) en chemie/kunststoffen. Toerisme en de agro-foodsector zijn belangrijke dragers van de regionale economie.

Onze regio heeft veel potentie en kansen, maar kent ook een flink aantal sociaaleconomische opgaven. Vooral de mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zorgt voor een groeiend tekort aan gekwalificeerd personeel. Dit geldt voor de Zuidoost-Drentse gemeenten, maar ook voor Hoogeveen en Hardenberg. Tevens worden onze mogelijkheden beperkt door demografische veranderingen: vergrijzing, ontgroening en de trek naar de Randstad. Deze ontwikkelingen hebben grote invloed op de woningmarkt, met een dalende vraag naar woningen als gevolg. Gerichte, ondersteunende maatregelen zijn nodig om de verdiencapaciteit in de woningbouw te herstellen. Ook de instandhouding van een goede en bereikbare voorzieningenstructuur, in het bijzonder op het gebied van de gezondheidszorg, vraagt extra aandacht.

Wij zijn een regio van aanpakken en doen. We willen dan ook de kansen pakken en we doen een beroep op het Rijk voor een gezamenlijke, brede, integrale en meer structurele aanpak.

Met het verschijnen van het Economisch programma 2017-2021 van de Commissie Vollebregt* is een stimuleringsbeleid in Zuid- en Oost-Drenthe ingezet. De effecten hiervan willen we verder versterken en dat vraagt om een krachtige impuls. We willen ons verder ontwikkelen als dé economische schakel tussen de Randstad, Noord-Duitsland en Scandinavië. Onze regio biedt daarvoor letterlijk en figuurlijk veel ruimte. Zo helpen we de B.V. Nederland verder!

** ‘Voor een sterke en innovatieve regio, Vierkant voor Werk’, Commissie Vollebregt - Alberda van Ekenstein – juli 2016*

Kansen

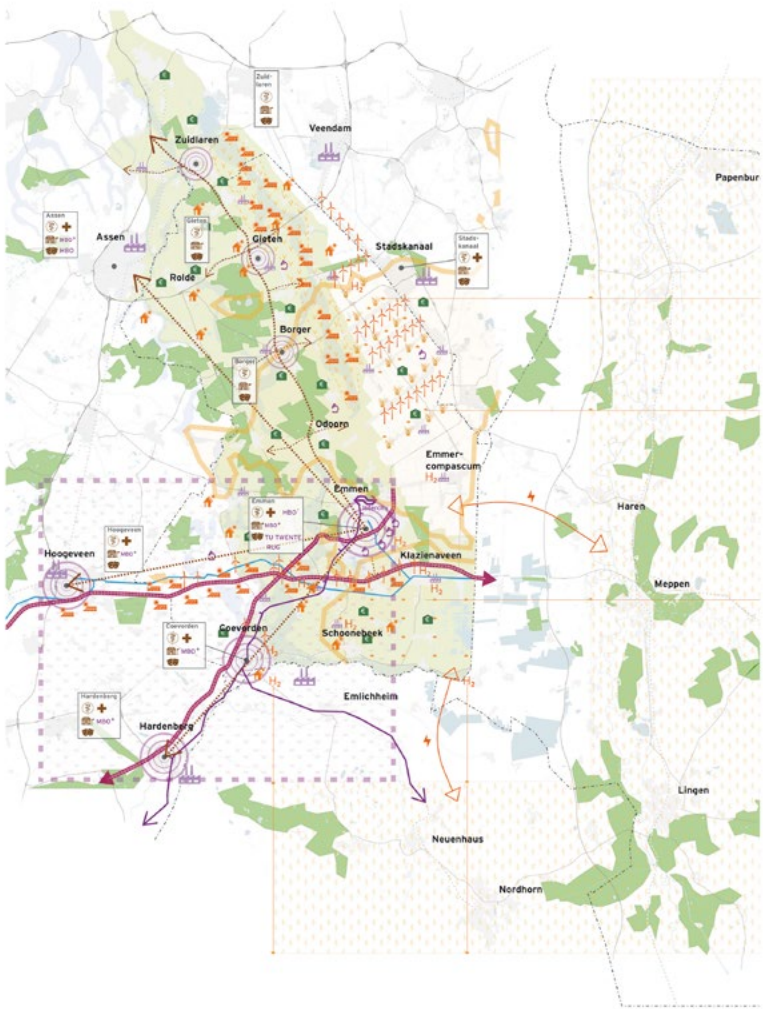
‘Hidden champions’

Door een gerichte, stimulerende industrialisatiepolitiek van het Rijk ontwikkelde Zuid-Drenthe zich vanaf de jaren ‘50 in sneltreinvaart tot een sterke regio met een concentratie van maakindustrie en -werkgelegenheid. Om productiekosten (vooral loonkosten) te beperken, besloot een aantal bedrijven de afgelopen decennia te saneren of te vertrekken. De economische situatie is daardoor instabiel geworden. Niettemin zijn in onze regio nog steeds grote, beeldbepalende bedrijven gevestigd die de industriële ruggengraat vormen van de regionale economie. Grote maar ook kleine bedrijven zijn onze ‘hidden champions’: ze groeien of hebben groeipotentie, maar er is veel meer uit te halen. Door te zorgen voor een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en een goede samenwerking in de triple helix kunnen we deze bedrijven in de regio houden en versterking bieden.

Grensregio met potentie

Zuid- en Oost-Drenthe ligt op het scharnierpunt tussen de Randstad, Noord-Duitsland en Scandinavië. We spelen in op de mogelijkheden voor de uitwisseling van energie tussen de buurlanden (cross border). Lopende samenwerkingen vinden steun in de Drentse Duitslandagenda 2017-2020*. Tegelijkertijd hebben

* www.provincie.drenthe.nl/duitslandagenda

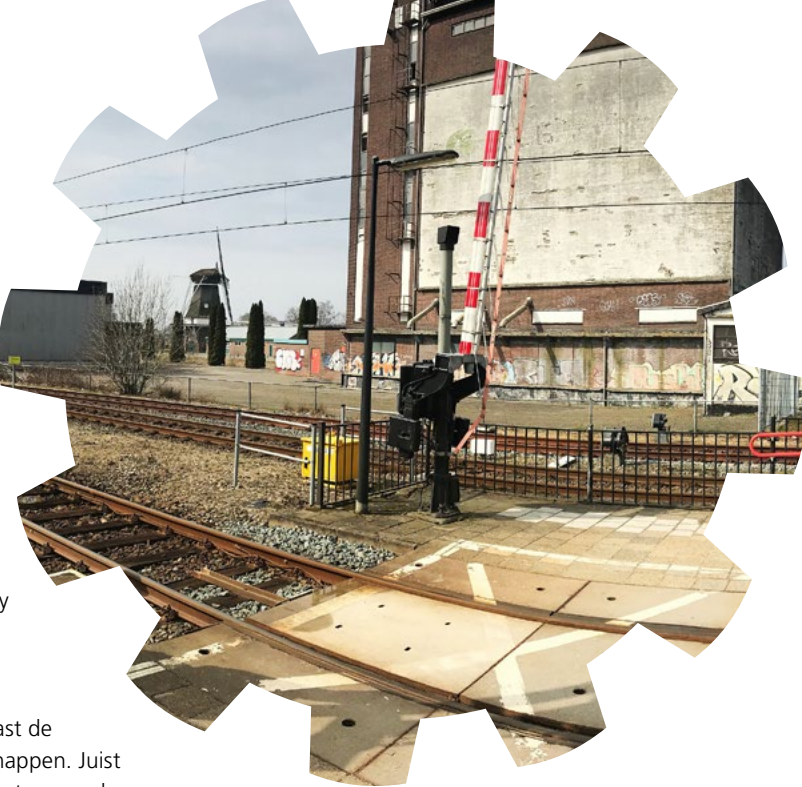
we te maken met belemmerende Europese en nationale wet- en regelgeving. Erkenning van diploma's, betere onderlinge bereikbaarheid en het aanpakken van administratieve lasten zijn kansen om nog beter als een gezamenlijke grensregio te gaan functioneren. Samen met het Rijk willen wij kijken hoe we deze kansen kunnen benutten.

Ruimte voor ondernemen en innovatie

Regio Zuid- en Oost-Drenthe heeft veel ruimte en de grondkosten zijn er laag. De regio leent zich uitstekend voor de toepassing van innovaties die veel ruimte nodig hebben, onder andere op het gebied van duurzame energie. Voorbeelden zijn (energie-)netwerken van vraag en aanbod, maar ook proefopstellingen en experimenteergebieden zoals Smart Energy Region Emmen-Haren (SEREH).

Burgerkracht en Noaberschap

In de regio is het oude principe van Noaberschap springlevend. Naast de stedelijke centra is er de kleinschaligheid van dorpen en gemeenschappen. Juist hier worden demografische ontwikkelingen gevoeld tot in de haarvaten van de samenleving, maar het zorgt er ook voor dat er bijzondere initiatieven opbloeien vanuit de gemeenschap. Hierop inspelen is een kans voor het werken aan sociaaleconomische versterking en leefbaarheid vanuit eigen kracht. Zo zijn de afgelopen jaren vele dorpscoöperaties opgericht, die onder andere zorgen voor behoud van voorzieningen en innovatieve projecten op het gebied van zorg, wonen en mobiliteit.

Opgave en ambitie

De opgave: versneld versterken van de sociaaleconomische ontwikkeling

Het aantal inwoners en huishoudens in de regio daalt en er is sprake van vergrijzing en ontgroening. De economische groei staat onder druk door een tekort aan gekwalificeerd personeel en het onvoldoende aansluiten op de arbeidsmarkt. De leefbaarheid van het gebied komt hierdoor in het geding. Cijfers tonen een ten opzichte van heel Nederland, hoge werkloosheid, ‘overerfbare’ armoede, slechtere gezondheid, hogere zorgvraag, afkalvende voorzieningen en een dalende woningwaarde. Dit tij kunnen we keren door het versneld versterken van de sociaaleconomische structuur in onze regio.

De problematiek is nationaal erkend. Het Rijk stelt zich achter het Economisch Programma 2017 – 2021 van de Commissie Vollebregt. Het ‘Ontwerpend Onderzoek’ uit 2018, uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken, bevestigt de opgaven en oplossingsrichtingen. Mede naar aanleiding van in de Tweede Kamer aangenomen moties is een economische agenda voor Zuid- en Oost-Drenthe opgesteld. Dit is een goede basis voor investeren in de regio en het wegnemen van drempels.

Onze ambitie: een sterke, innovatieve regio

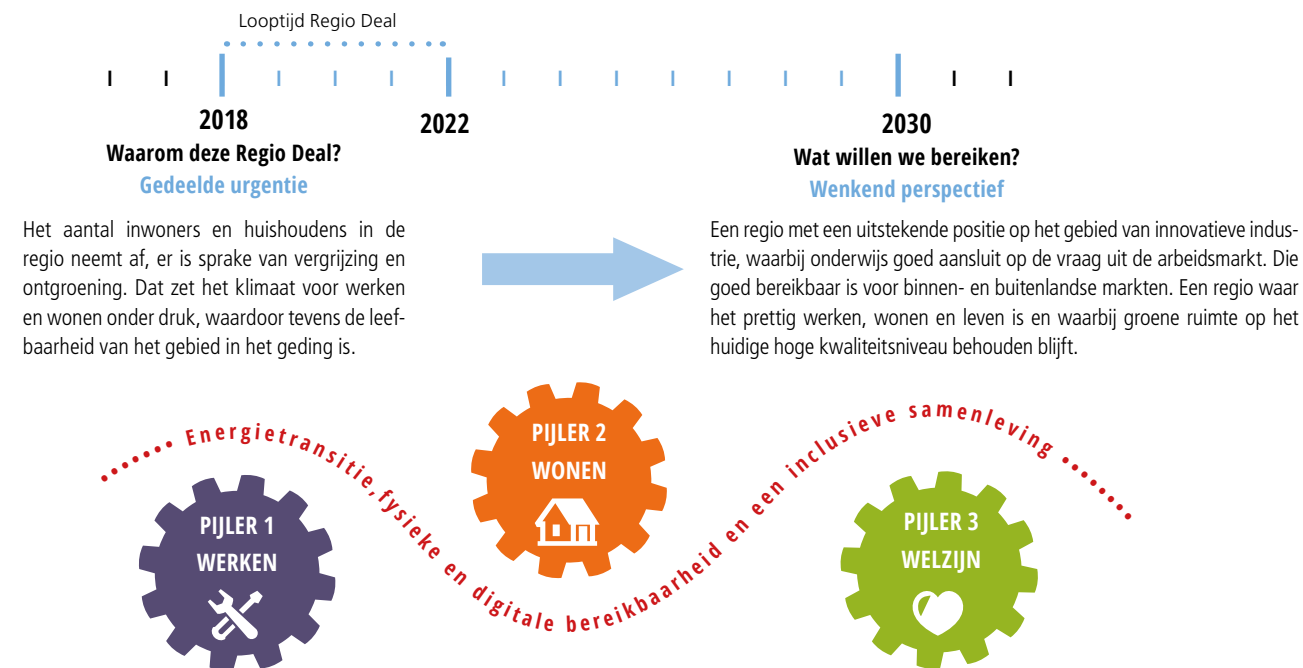
Het versnellen van de sociaaleconomische ontwikkeling leidt tot het volgende toekomstbeeld waarin onze innovatieve (maak-)industrie een uitstekende positie heeft en onderwijs goed aansluit op de vraag uit de arbeidsmarkt. De regio is prima bereikbaar voor binnen- en buitenlandse markten. Rust, ruimte en natuur zijn behouden en bieden kansen voor verdere ontwikkeling van toerisme en woonkwaliteit. Slimme energietoepassingen zijn naadloos ingepast in de energie-infrastructuur. Woningen en voorzieningen zijn toegesneden op de veranderde behoefte van de inwoners (levensloopbestendige woningen, energieneutraal wonen en werken, combinatiefuncties in maatschappelijk vastgoed). Het is goed wonen, met bereikbare voorzieningen en gezonde en tevreden inwoners.

De aanpak: betere bereikbaarheid, energietransitie en een inclusieve samenleving

We werken in Zuid- en Oost-Drenthe op dit moment hard aan een betere bereikbaarheid, de energietransitie en een inclusieve samenleving. Deze thema's vormen de stip op de horizon en fungeren als rode draad waarlangs we onze opgaven op het gebied van werken, wonen en welzijn realiseren.

Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe

Pijler 1: werken

Bestaande en nieuwe productiebedrijven stellen hoge vestigingseisen, onder meer door de constante innovatie van productieprocessen. Om bedrijven duurzaam aan onze regio te verbinden, moeten we dus blijvend extra investeren in het faciliteren van de bedrijven en in optimale vestigingscondities: voldoende gekwalificeerd personeel, goede bereikbaarheid en samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en onderwijs- en kennisinstellingen. Dit door hun beleid en activiteiten goed met elkaar af te stemmen.

Onze regio kent een groot tekort aan gekwalificeerd personeel in de zorg. We willen samen met het Rijk kijken naar een regionale oplossing. Met opleidingen in onze eigen regio vergroten we de kans dat jongeren ook na hun studie hier blijven wonen en werken en zijn we beter in staat om kwalitatief goede zorg te kunnen blijven bieden.

Snellere verbindingen met onze buurregio's via onder meer de E233, de N34 en openbaar vervoer, brengen onze arbeidsmarkten, bedrijfsleven en kenniscentra dicht bij elkaar, waardoor deze effectiever en efficiënter kunnen samenwerken. Dit krijgen we alleen voor elkaar met de extra inzet van rijksmiddelen.

Onder de naam 'Dutch TechZone' bouwen we gezamenlijk met het bedrijfsleven en de kennisinstellingen aan een economisch sterke regio met een focus op HTSM, groene chemie, energie en logistiek. We zijn bezig met het realiseren van een Techniek Campus, waar faciliteiten zoals laboratoria gedeeld kunnen worden. Zo brengen we onderwijs en arbeidsmarkt dicht bij elkaar en werken we samen aan de techniek van de toekomst. Met steun van het Rijk kunnen we hiervan (snel) een succes maken.

Productiebedrijven doen mee aan de energietransitie. Samen willen we kansen pakken om door en met bedrijven onze opgaven te realiseren. Ons gebied kent uitstekende mogelijkheden voor de ontwikkeling van waterstof. Via de Techniek Campus investeren we in nieuwe kennis en opleidingen die nodig zijn om de energietransitie uit te voeren.

De toeristische sector is een troefkaart van onze regio. In delen van onze regio verzorgt deze sector meer dan 20% van de totale werkgelegenheid. Een toekomstbestendig toeristisch aanbod vergt voortdurende investeringen in promotie en arrangementen-verbetering, infrastructuur en vernieuwing van vakantieparken.

Pijler 2: wonen

De toenemende vergrijzing en ontgroening van de regio leiden tot een overschot aan gezinswoningen en een tekort aan levensloopbestendige woningen. Een relatief groot deel van de woningvoorraad is slecht onderhouden en niet bij de tijd. In de huursector resulteerde de ontstane

leegstand in sloop door de wooncorporaties. Voor particuliere woningen ligt dat anders. Veel huizenbezitters hebben een (zeer) laag inkomen en kunnen niet investeren in het verbeteren en aanpassen van hun woning. Vraag en aanbod op de woningmarkt lopen daardoor steeds meer uit de pas. In de toekomst daalt de vraag naar woningen, maar stijgt de behoefte aan kwalitatief betere, duurzame woningen voor andere doelgroepen. Er is dringend behoefte aan een grootschalige verandering in de samenstelling van de woningvoorraad. Door deze transformatie van de woningmarkt te koppelen aan de energietransitie, kunnen we de energietransitie versnellen.

Zonder tegenmaatregelen zal de krimp op de woningmarkt zich na 2025 echt gaan manifesteren. We gaan echter niet werkloos afwachten tot het zover is, maar zetten proactief middelen in uit een Transformatiefonds voor het wonen in de 21 eeuw. Waar de markt achterblijft in het herstellen van het evenwicht tussen vraag en aanbod op de woningmarkt investeren we in aankoop, verbetering of sloop na tijdelijke verhuur. Op die manier anticiperen we – volgens beproefde concepten – op verwachte ontwikkelingen. We streven daarbij naar een leefbare woonomgeving met kansen op het gebied van (zorg-)voorzieningen en bereikbaarheid. Wij vragen het Rijk om hierin mee te investeren.

Pijler 3: welzijn

Vanuit ons streven naar een samenleving die open staat voor iedereen, leggen we de nadruk op participatie, gelijke kansen, non-discriminatie, toegankelijkheid en respect voor persoonlijke autonomie.

De leefbaarheid van Zuid- en Oost-Drenthe willen we verbeteren door samen met, voor en door de inwoners, 'dorpshubs' te realiseren waar - het liefst op fietsafstand - voorzieningen worden geconcentreerd. Goede digitale bereikbaarheid is een belangrijke basisvoorwaarde. Naast de realisatie van breedband is een snelle beschikbaarheid van het 5G-netwerk in de regio essentieel voor een goed vestigingsklimaat, de toepassing van domoticasystemen in de zorg en voor verdere stimulering van innovatieve, slimme projecten en werken in de woonomgeving.

In onze regio hebben we te maken met een bijzondere situatie. De zorg uit ziekenhuizen verplaatst zich naar de mensen thuis (substitutie). Tegelijkertijd groeit de afstand tot de zorg door centralisaties. Het nijpende tekort aan medisch personeel op alle niveaus komt daar nog eens bij. Deze situatie vraagt om nieuwe oplossingen en ook daarin heeft onze regio iets te bieden. Het teruglopende aantal voorzieningen roept op veel plekken een nieuw elan op, dat zich uit in mooie lokale initiatieven. Met hulp vanuit een Regio Deal kunnen we dit proces versnellen.

Inzet en (co-)financiering

Om onze ambities te verwezenlijken, vragen we het Rijk om aanpassing van wet- en regelgeving. Ook vragen we het Rijk om:

- mee te denken over het overbruggen van het verschil in regelgeving in de grensregio;
- kennisuitwisseling met de regio te stimuleren en 'best practices' uit te wisselen;
- voor € 40 miljoen mee te investeren in de regio Zuid- en Oost-Drenthe.

In het Economische programma van de Commissie Vollebregt zijn de kosten voor de pijler 'Werken' voor de duurzame versterking van de economische structuur in de regio Zuid- en Oost-Drenthe en Noordoost-Overijssel geraamd op € 70 miljoen. De kosten voor de pijlers 'Wonen' en 'Welzijn' in deze Regio Deal zijn nog veel hoger. Op dit moment loopt een onderzoek om een realistisch beeld te krijgen van de kosten voor de transformatie van de woningvoorraad. De indienende partijen zien mogelijkheden om - samen met de marktpartijen, instellingen en inwoners - de nodige cofinancieringsmiddelen bijeen te brengen. In de komende vier jaar willen we minimaal € 80 miljoen investeren in de regio. Met de Regio Deal krijgt onze regio een extra impuls. De verankering hiervan krijgt een belangrijke plaats in lopende en toekomstige programma's en projecten, zodat we door kunnen gaan op de weg naar een sterke, innovatieve regio Zuid- en Oost-Drenthe.

Partijen

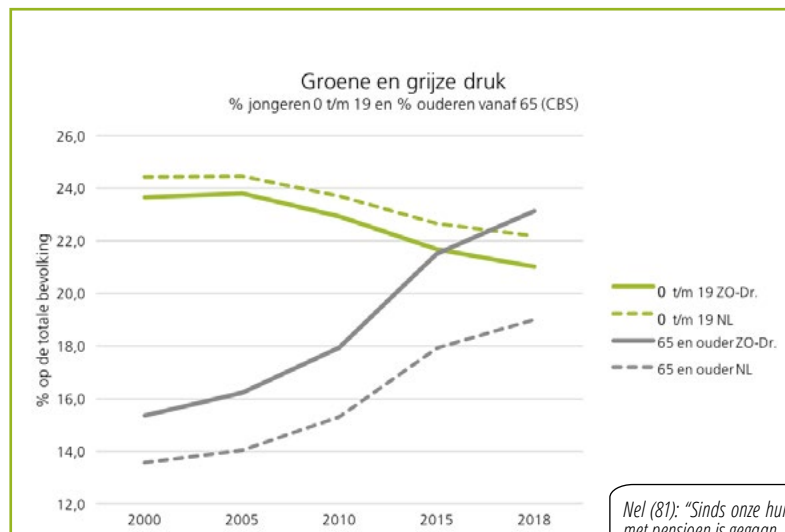
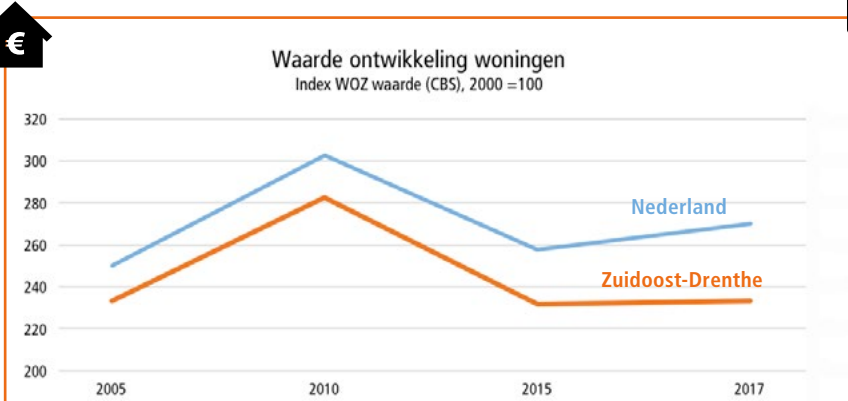
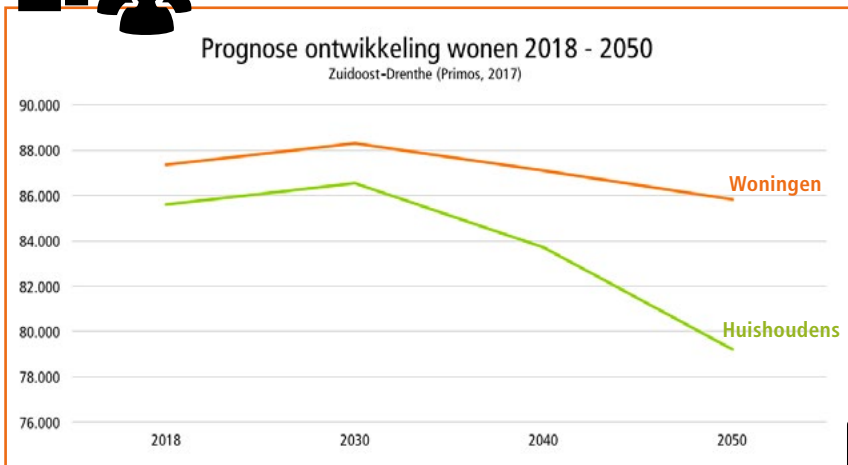
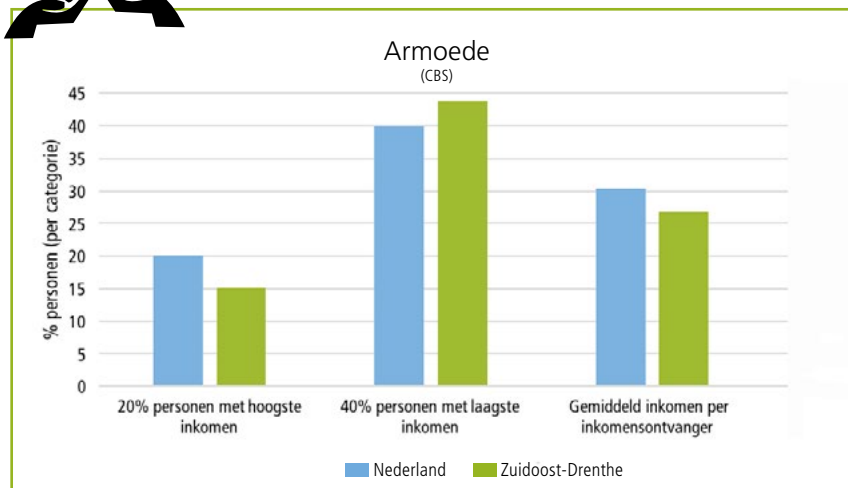
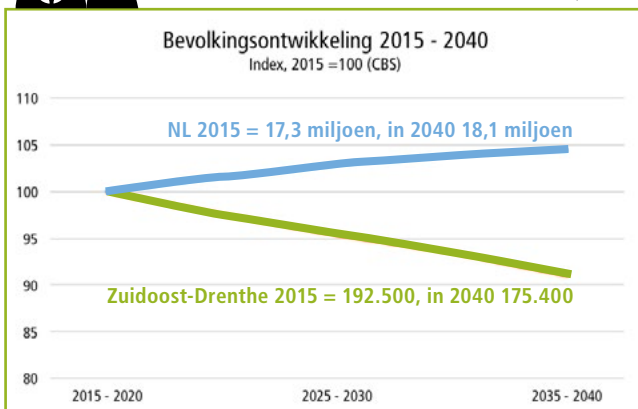
Dit aanbod voor een Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe is samengesteld op basis van lopende programma's en in overleg met diverse maatschappelijke partners, waaronder woningcorporaties, zorginstellingen, kennis- en onderwijsinstellingen, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en de bevolking. De komende maanden komen we met alle betrokkenen tot concrete afspraken op programmaniveau. De provincie Drenthe en de gemeenten Emmen, Coevorden, Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Hogeveen en Hardenberg zijn de penvoerders en indienende partijen van dit voorstel mede namens inwoners, woningcorporaties, zorginstellingen, kennis- en onderwijsinstellingen en bedrijfsleven.

Governance

Bij de uitvoering sluiten we zoveel mogelijk aan bij bestaande samenwerkingsverbanden en breiden we de stuurgroep Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe uit met bestuurders van maatschappelijke organisaties, bedrijven en een vertegenwoordiging vanuit de bevolking. We creëren een goede kennisinfrastructuur als basis voor beleid (monitoring, kennisvergaring, inwonerspanel, integrale aanpak, bewustwording, netwerk in beeld). Door kennisateliers en leerkringen zorgen we voor een directe verbinding van kennis en onderzoek met de praktijk. Op die manier versterken we de uitvoering van deze Regio Deal.

Alie (86): "Het liefst blijf ik hier wonen, op het dorp. Maar ik ben wel eens in de war, zegt mijn dochter. Dan laat ik het gas aan en zo. En de thuiszorg komt maar twee keer per dag. Maar ik wil niet naar Assen of zo. Daar ken ik niemand."

Nel (81): "Sinds onze huisarts in het dorp met pensioen is gegaan, moet ik helemaal naar Coevorden naar de dokter. Dat is ruim 15 kilometer weg."

Zorgindicatoren

(GGD Drenthe, RIVM, CBS)

Zuidoost-Drenthe | Nederland

Zorgkosten per verzekerde zorgverzekeringswet
€ 2.698* | € 2.323

Zorgkosten per verzekerde wet langdurige zorg
€ 1.286 | € 1.100

Matig overgewicht
39% | 35%

Ernstig overgewicht
18%* | 14%

Geneesmiddelengebruik
70% | 66%

Rokers
22% | 20%

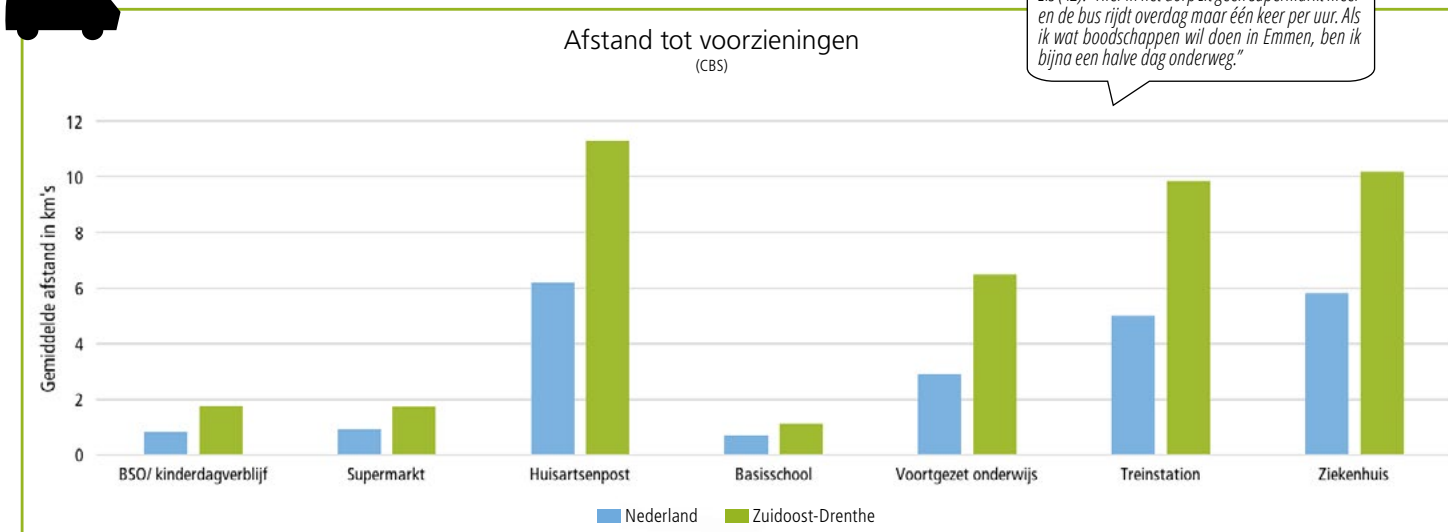

Wekelijks sporten
40%* | 51%

* gewogen gemiddelden

Bert (72): "Ik maak me wel zorgen over hoe dat nu moet met dat aardgas en zo. Ik kan van mijn AOW geen zonnepanelen betalen en als ik straks geen gas meer heb, hoe moet ik dan koken en het huis warm stoken?"

Henk (56): "Ons huis moet gerenoveerd worden, maar daar heb ik de centen niet voor. Maar op deze manier is het onverkoopbaar. Ik lig er wel eens wakker van."

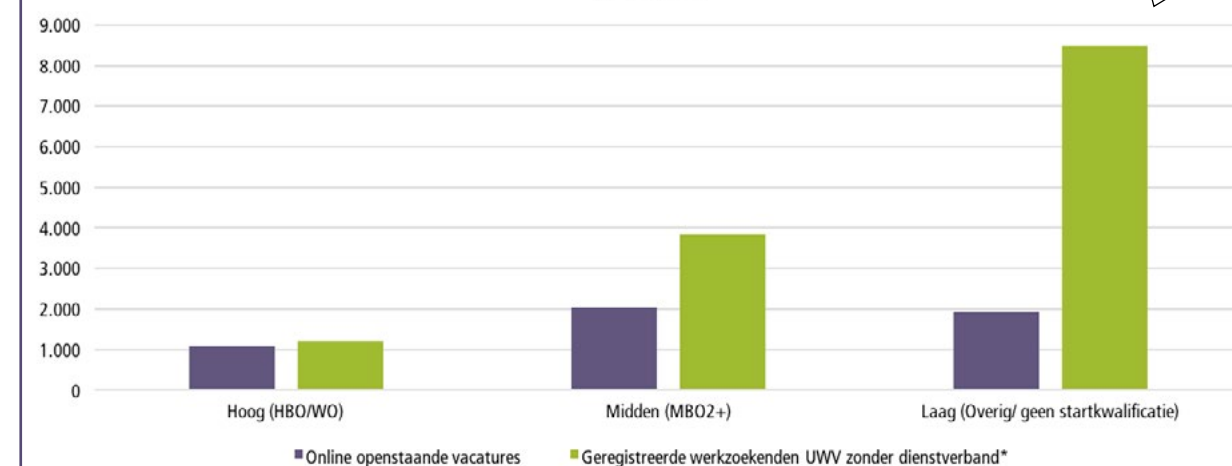

Els (42): "Hier in het dorp zit geen supermarkt meer en de bus rijdt overdag maar één keer per uur. Als ik wat boodschappen wil doen in Emmen, ben ik bijna een halve dag onderweg."

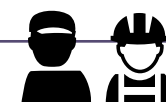

Vraag en aanbod arbeidsmarktregio Zuidoost-Drenthe

Q1 2018, UWV

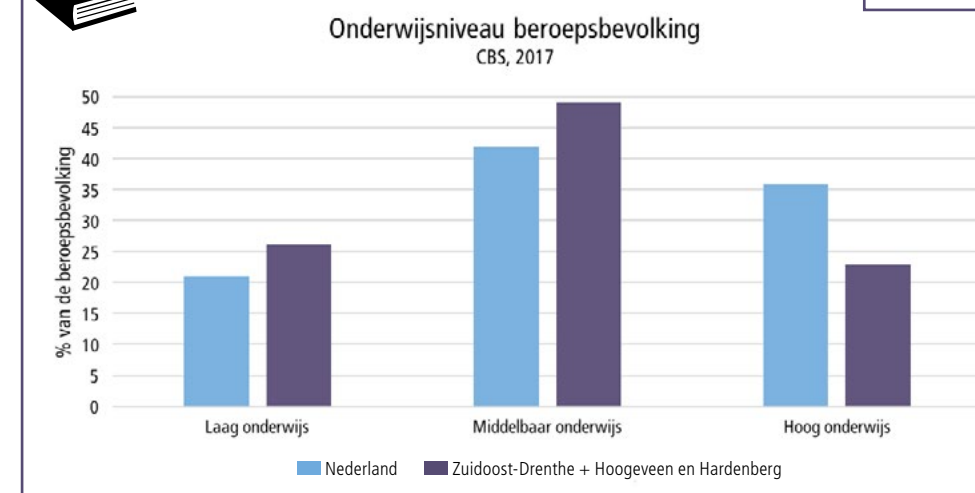
* Bij het UWV staan ook werkzoekenden geregistreerd die niet actief zoeken of zich niet afmelden. Het CBS registreert ca. 3.000 laagopgeleide werkzoekenden, dat betekent dat ongeveer 60% van de laagopgeleiden de zoektocht naar werk staakt.

Spanningsindicator

Tekort aan beroepsgroepen top 5 (UWV)

1. Medisch personeel (artsen en verpleegkundigen)
2. ICT'ers (ontwikkelaars en ondersteuners)
3. Ingenieurs
4. Machinemonteurs
5. Elektriciens en elektronicamonteurs

Zuid- en Oost-Drenthe: gemeenten Emmen, Coevorden, Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Hoogeveen en Hardenberg

Zuidoost-Drenthe: gemeenten Emmen, Coevorden, Aa en Hunze en Borger-Odoorn